

Effektive marginalskatte for en enlig forsørger i Danmark og Sverige

De effektive marginalskatte, hvor boligstøtte og betaling for daginstitution også inddrages, kan for grupper af befolkningen med børn og som bor til leje være langt højere end den maksimale marginalskat. Det er navnlig tilfældet i Danmark.

■ Marie Willumsen

Stud.Scient. San. Publ. ved Københavns Universitet, studentermedarbejder i SFI fra januar 2006.

■ Hans Hansen

Cand. Polit. fra Københavns Universitet 1967 Ph.D. fra University of Pennsylvania 1977 konsulent i SFI fra 1996, er medforfatter

Indledning

Skattelettelser indgår i den politiske debat både i Danmark og i Sverige. I Sverige har den nye regering forpligtet sig til at gennemføre skattelettelser for lave til mellem høje indkomster samtidig med, at arbejdsløshedsdagpengene skal sænkes for langtidsledige. Det skal bidrage til at gøre det mere attraktivt at arbejde frem for at modtage dagpenge, ligesom skattelettelserne isoleret set skal øge tilskyndelsen til at arbejde mere.

I Danmark diskuteres det også, om der skal gennemføres skattelettelser. Ligesom i Sverige skal skattelettelserne bidrage til at øge arbejdsudbuddet ved at sænke marginalsatten. Navnlig Danmark har en lav officiel arbejdsløshedsprocent og manglen på arbejdskraft er ved at blive et problem i nogle erhverv. Det er dog ikke alle, der ønsker skattelettelser og de der gerne vil have dem, er uenige om de skal tilfalde de lavestlønnede eller højestlønnede.

Fælles for de to lande er, at det kun er ændringer i skatten, der diskuteres. Skatten er imidlertid ikke alene om at bestemme den effektive marginalskat. Boligstøtte og betaling for dagpasning af børn ændres ligesom skatten, når indkomsten ændres, og kan bidrage væsentligt til størrelsen af den effektive marginalskat.

Ide og metode

Ideen med denne artikel er at præsentere en kortlægning af de effektive marginalskatte i Danmark og Sverige for en enlig forsørger med et barn, som passes i en daginstitution medens moderen arbejder. Familien bor til leje og lejen varierer med indkomsten. Det er således ganske dagligdags situationer, der undersøges. Kortlægningen af de effektive marginalskatte er foretaget ved hjælp af en tilpasset udgave af OECD's Tax/Ben mikrosimulationsmodel, som nu gennem et par år har været anvendt i SFI i forskellige sammenhænge. Modellen simulerer, dvs. efterligner, skattesystemet, boligstøttesystemet og betalingen for pasning af børn, her for en enlig forsørger.

Indkomsten varieres i små skridt fra 0 til 3 gange indkomsten for OECD's henholdsvis danske og svenske gennemsnitsarbejder (average production worker), APW'eren. Huslejen varierer i takt med indkomsten. For hvert skridt i indkomst beregnes personskat, boligstøtte og betaling for børnepasning. Ændringerne i disse størrelser sættes i relation til ændringen i indkomsten ('skridtlængden') og den effektive marginalskat ved det pågældende indkomstniveau udgøres af summen af de tre størrelses margineffekter. Bidraget fra boligstøtten er lidt mere kompliceret, idet lejen stiger i takt med indkomsten. Det redegøres der nærmere for i det følgende.

Huslejen stiger, som allerede nævnt, i takt med indkomsten, den udgør altid 20 % af denne. Det kan med rette indvendes, at når indkomsten er lav, kan huslejen blive urealistisk lav. Der findes nok en form for laveste realistiske husleje for vores familie. Samtidig er meget lave arbejdsindkomster for en enlig forsørger heller ikke særlig realistisk i de to lande. De realistiske hverdagssituationer starter derfor ved et indkomstniveau på ca. 40 % af APW'eren. Det er i 2003 en bruttoindkomst på ca. 127000 DKK i Danmark og ca. 100000 SEK i Sverige. For indkomster under disse niveauer er kortlægningen derfor nærmest af 'systemmæssig' karakter. Eventuel kontanthjælp er ikke medregnet

Effektive marginalskatte for en enlig dansk forsørger

Skat

Figur DK1 viser marginalskatte (alene fra skattesystemet) for en enlig forsørger (eller for en enlig, der er ingen forskel) i Danmark i 2003, når indkomsten gradvist forøges.

For meget lave indkomster er marginalsatten 9 %, det er arbejdsmarkedsbidraget og bidraget til den Særlige Pensionsopsparing (SP, som stadig blev opkrævet i 2003). Marginalsatten når hurtigt op på ca. 44 %, hvor der også beta-

les bundskat til staten og skat til kommune og amt. Næste hop i marginalskatten sker ved en indkomst på ca. 0,7 gange APW'ens, det er til lige under 50 %, når betaling af mellemskat til staten begynder. Højeste marginalskat, lidt over 63 % i 2003, opnås ved betaling af top-skat til staten når indkomsten er lidt over APW'ens. Efter suspensionen af SP bidraget i 2004 er den højeste marginalskat i Danmark lidt under 63 %.

Betaling for daginstitution

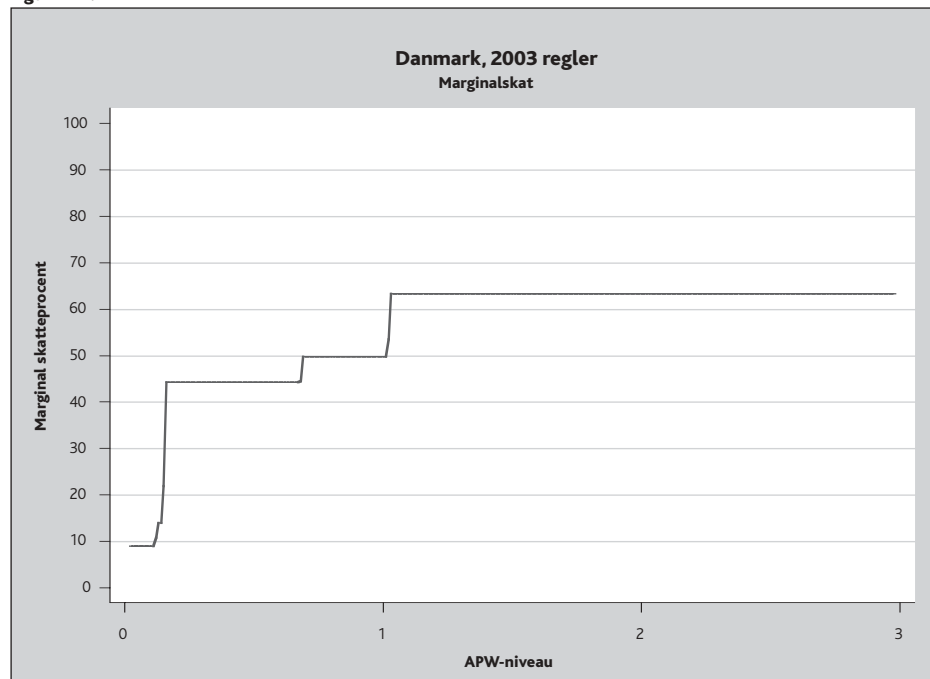
I Danmark betales der ikke for børnepasning i daginstitution før indkomsten når et vist niveau. Ved dette niveau udgør betalingen 5 % af den fulde sats, som er næsten 33000 DKK for en heltidsplads i 2003, hvorefter betalingsprocenten gradvist øges med 1, indtil der betales fuld sats. Figur DK2 viser marginaleffekten af betaling for børnepasning ved gradvist stigende indkomster.

Når det omtalte indkomstniveau nås, starter betalingen. Den udgør 5 % af 32904 = 1645,20 DKK. Målt i forhold til indkomstforøgelsen, som er på 3167,72 DKK, giver det en margineffekt på 51,94%, det er den første 'spids' i figuren. Derefter øges betalingen gradvist med 1 % af den fulde sats og det resulterer i en margineffekt på lidt over 10 % indtil den fulde betaling finder sted ved en indkomst svarende til ca. 1,3 gange APW'ens. Den enlige forsørgeres indkomst øges med skridt, der er større end det skridt som øger betalingen med 1 %. Det vil derfor ske ind imellem, at den enlige forsørgeres indkomstforøgelse spænder over en forøgelse på 2 % af betalingen. Det sker ved de øvrige 'spidser', hvor margineffekten derfor er lidt over 20 %. Nogle af margineffekterne, afbilledet ved 'spidserne', afhænger således af indkomstforøgelsens størrelse, dvs. af 'skridtlængden'.

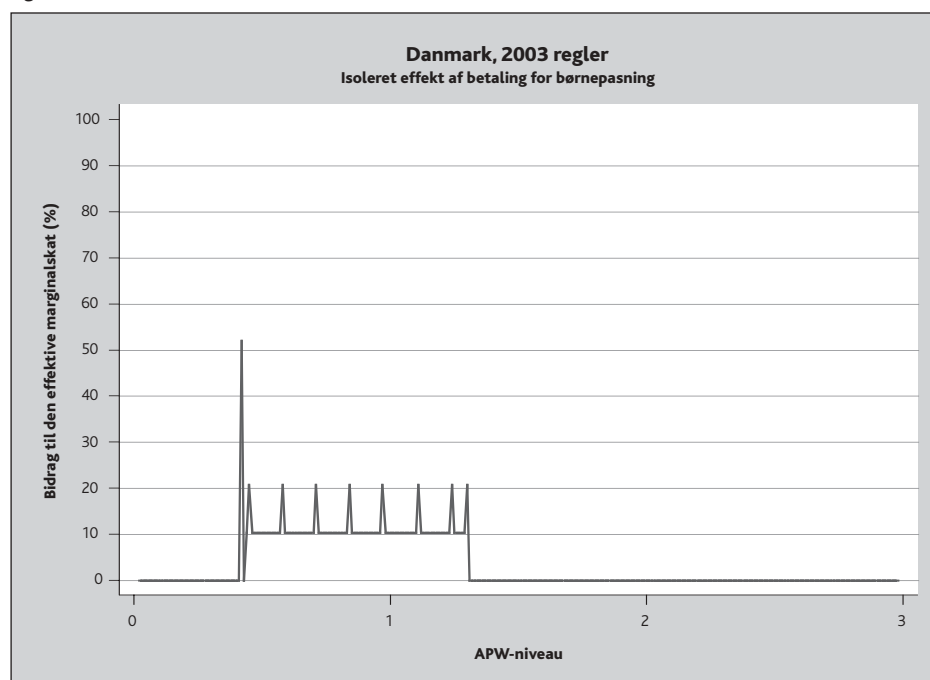
Boligstøtte

Huslejen udgør, som tidligere nævnt, 20 % af bruttoarbejdsindkomsten, dvs. at huslejen stiger hver gang arbejdsindkomsten øges. Boligstøtten reduceres med voksende indkomst. For at isolere den reducerede boligstøtte fra en forøget husleje, så fastholdes huslejen og boligstøtten, på det givne trin, inden margineffekten af indkomstforøgelsen beregnes. Denne procedure gennemføres ved hvert indkomst-, husleje- og boligstøtteintrin. Huslejen stiger først, når margineffekten af den reducerede boligstøtte som følge af indkomstforøgelsen er blevet beregnet. Figur DK3 indeholder margineffekten fra den reducerede boligstøtte for den enlige danske forsørger.

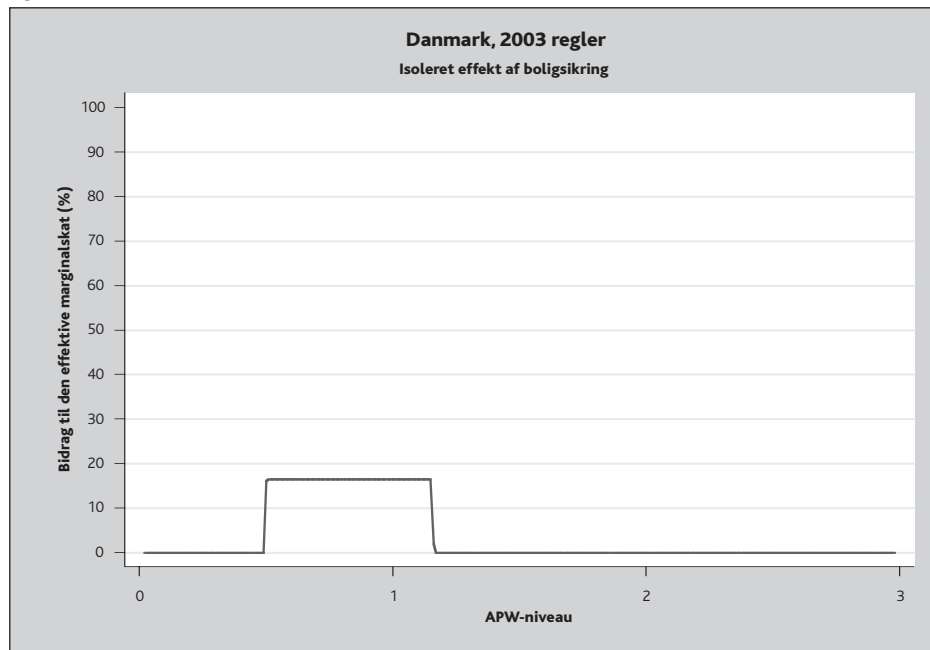
Figur DK1.

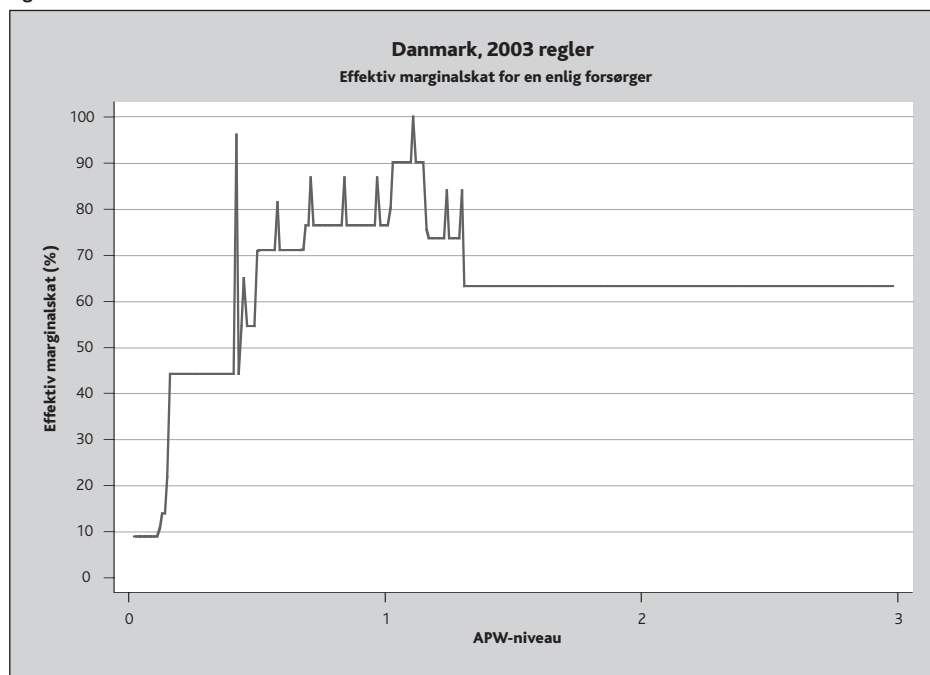
Figur DK2.

Figur DK3.

Figur DK4.

Hvis huslejen er lavere end 18800 DKK i 2003 modtages ingen boligstøtte og der er ingen margineffekt. Vi er her nok i det 'urealistisk' lave huslejeniveau, jf. tidligere omtale. Egenbetalingen, huslejen fratrukket boligstøtten, skal som minimum være på 18800 DKK, i modsat fald reduceres boligstøtten. Så længe egenbetalingen er lavere end 18800 DKK, bliver den endelige boligstøtte konstant ved de pågældende indkomst- og huslejetrin, og der er derfor heller ingen margineffekt fra boligstøttesystemet i disse situationer. Først ved en indkomst tæt på halvdelen af APW'ens ophører egenbetalingsreglen med at reducere boligstøtten og margineffekten bliver lidt over 16 % op til en indkomst på ca. 1,15 gange APW'ens.

Effektive marginalskatte

I figur DK4 er margineffekterne fra de tre delområder samlet, de udgør tilsammen de effektive marginalskatte for den enlige danske forsøger.

Ved ca. 0,4 gange APW'ens indkomst, det er ved starten på det 'realistiske' indkomstinterval, er den effektive marginalskat ca. 44 % (der er set bort fra 'spidserne' i niveauangivelserne), den stammer udelukkende fra skattesystemet, men allerede ved en indkomst på 0,5 gange APW'ens er den lidt over 71 % og ved ca. 0,7 gange APW-indkomsten hele 77 %, det er væsentligt mere end den højeste marginalskat på lidt over 63 % i 2003. I et relativt smalt indkomstinterval mellem lidt over APW-indkomsten og 1,15 gange APW-indkomsten er den effektive marginalskat over 90 %, det er nærmest konfiskatorisk.

Fra et indkomstniveau på ca. 0,5 gange APW'ens til ca. 1,30 gange APW'ens, det er et indkomstspænd på over 250000 DKK, er den effektive marginalskat for en enlig dansk forsøger over og nogle gange meget over den højeste marginalskat på ca. 63 %.

Effektive marginalskatte for en enlig svensk forsøger

Skat

Figur S1 viser marginalskatte (alene fra skattesystemet) for en enlig forsøger (eller en enlig, der er ingen forskel) i Sverige i 2003, når indkomsten gradvis forøges.

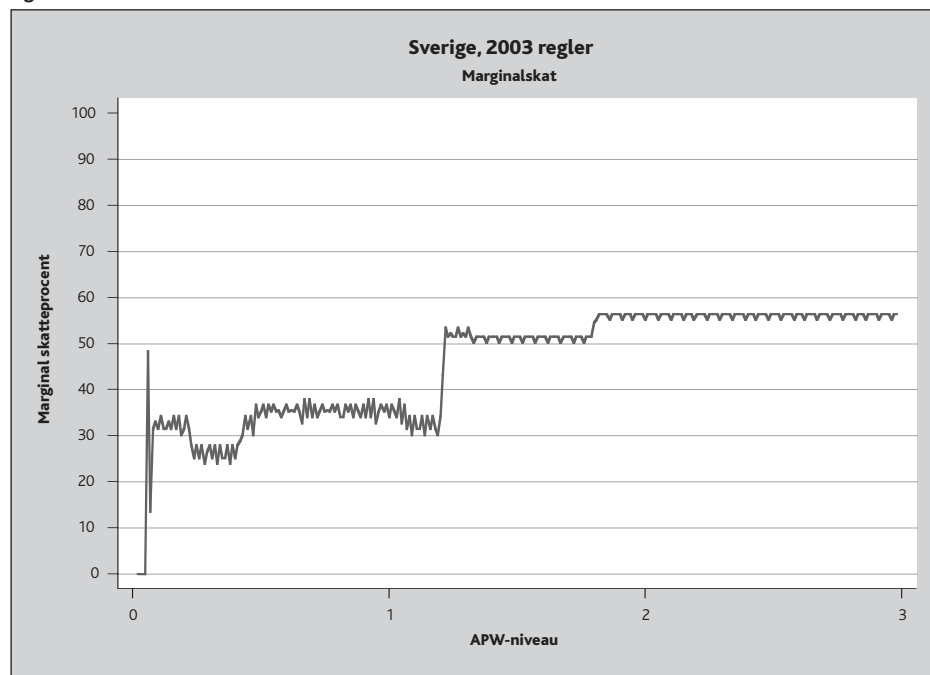
Den første 'spids' angiver påbegyndelse af betaling af det sociale bidrag til det svenske pensionssystem, det er på 1100 SEK. Hurtigt derefter påbegyndes betaling af lokale skatter med en sats på 31,17 %. Marginalskatten i intervallet fra omkring 0,1 APW-indkomst til ca. 1,2 APW-indkomst er grundlæggende $31,17 + 0,25 \times 7 = 32,92$ %. Det sociale bidrag på 7 % indgår kun med en vægt på 25 %, idet der gives et skattefradrag (tax credit) på 75 % af bidraget, når der betales personskat. Det svenske personfradrag starter med at være konstant. Derefter øges det gradvist, hvilket betyder, at marginalskatten reduceres til ca. 27 % i intervallet 0,2 til 0,4 APW-indkomst. Derefter er personfradraget igen konstant i et meget kort indkomstinterval, for så at blive aftrappet. Marginalskatten stiger herved til ca. 36 % i intervallet 0,45 til ca. 1,05 APW-indkomst. Fra ca. 1,05 APW-indkomst er personfradraget igen konstant og marginalskatten falder til det grundlæggende niveau på 32,92 % indtil et indkomstniveau på ca. 1,2 gange APW'erenes nås. Så begynder den procentvise statsskat på 20 %, marginalskatten stiger til 52,92 % for kort efter at falde til 51,17 %, når det sociale bidrag når sit maksimum. Ved ca. 1,8 gange APW-indkomsten øges statsskatten til 25 % og den maksimale marginalskat på 56,17 % nås. Det noget 'takkede' forløb skyldes afrundingsregler i det svenske skattesystem. Bemærk at alle marginalskatter, lige bortset fra den første spids, er lavere end i Danmark.

Betaling for daginstitution

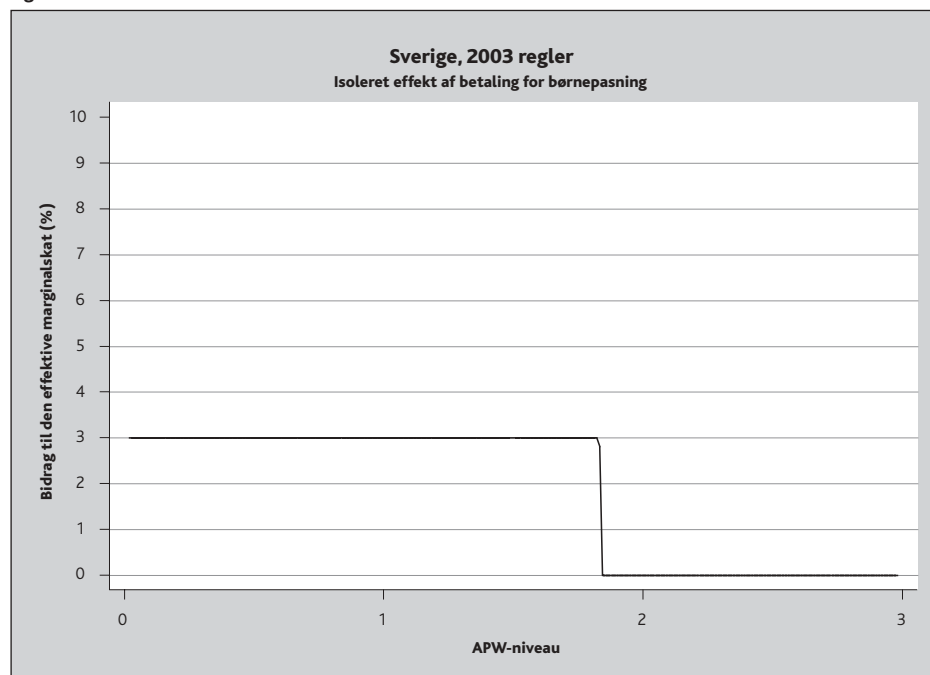
Betaling for det første barn udgør 3 % af bruttolønnen op til en maksimal betaling på 13680 SEK på årsniveau i 2003. Det er resultatet af den såkaldte 'maxtaxa', som også blev foreslået indført i Danmark af Socialdemokraterne i valgkampen op til Folketingsvalget i februar 2005. Figur S2 indeholder marginaleffekten af den svenske 'maxtaxa' på betaling for børnepasning.

Marginaleffekten er 3 % op til et indkomstniveau på ca. 1,85 af APW'erenes. Det er mindre end 1/3 af den tilsvarende danske marginaleffekt, som dog starter senere og slutter ved et lavere indkomstniveau, nemlig ca. 1,3 gange APW'erenes.

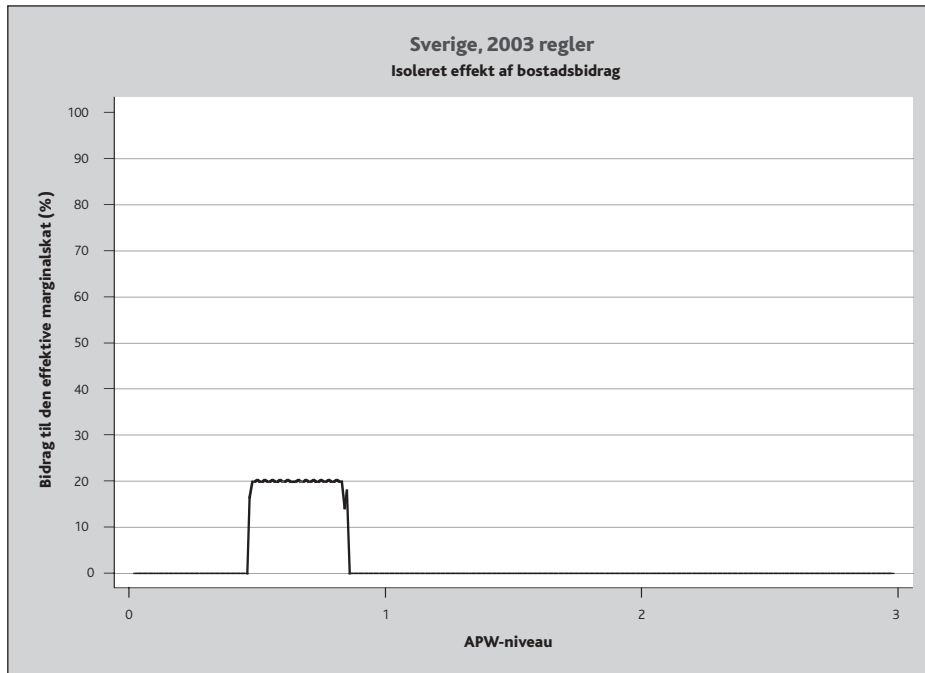
Figur S1.

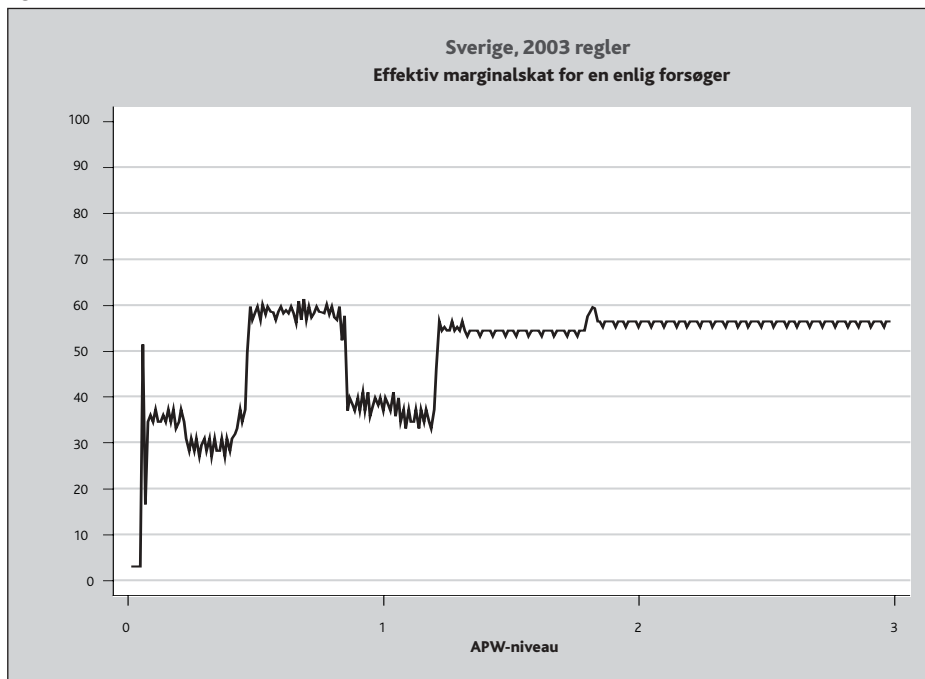
Figur S2.

Figur S3.

Figur S4.

Boligstøtte

Margineffekten fra boligstøttesystemet beregnes på samme måde som for den enlige danske forsøger. Resultatet er gengivet i Figur S3.

Ligesom i Danmark skal huslejen op på et vist niveau, før der gives boligstøtte, det sker ved en indkomst svarende til ca. 50 % af APW'ens. Margineffekten fra reduktion af boligstøtten er 20 % op til et indkomstniveau på ca. 0,85 gange APW'ens. Det er den eneste svenske margineffekt, som er højere end den tilsvarende danske (som er lidt over 16 %), til gengæld slutter den ved et lavere indkomstniveau, hvor marginalsatten er ca. 37 %, i Danmark sker det ved en indkomst, hvor marginalsatten er lidt over 63 %.

Effektive marginalsatter

I Figur S4 er margineffekterne fra de tre delområder samlet, de udgør tilsammen de effektive marginalsatter for den enlige svenske forsøger.

Ved ca. 0,4 APW-indkomst er den effektive marginalsat i Sverige knap 30 %, i Danmark er den ca. 44 %. Den stiger hurtigt til lidt over 59 %, i Danmark er det 71 %. Ved en indkomst på ca. 0,85 gange APW'ens stopper aftrapningen af boligstøtten og den effektive marginalsat falder til lidt over 39 %, hvor den bliver indtil en indkomst på ca. 1,05 gange APW'ens. Derefter falder den yderligere til ca. 36 %. I Danmark stiger den først til 77 % og siden til over 90 %.

Ved en indkomst på ca. 1,2 gange APW'ens øges den svenske effektive marginalsat til 55,92 % for igen at falde til 54,17 % ved et niveau svarende til 1,32 APW-indkomst, hvor den forbliver konstant indtil 1,8 AWP-indkomstniveauet, hvor den effektive marginalsat bliver 59,17 %. Umiddelbart efter, ved et indkomstniveau svarende til 1,83 gange APW'ens, når betalingen for pasning i daginstitution sit maksimale niveau og den effektive marginalsat falder til 56,17 %, hvilket også er den maksimale marginalsat.

Konklusion

Den højeste marginalsat i Danmark er ca. 63 %, i Sverige er den ca. 56 %. I Danmark er den effektive marginalsat højere (8-14 procentpoint), nogle gange meget højere (23 procentpoint) end den maksimale marginalsat over et indkomstspænd på over 250000 DKK, nemlig fra ca. 0,5 gange APW-indkomsten til 1,3 gange APW-indkomsten. I Sverige er den effek-

tive marginalskat lidt højere (ca. 3 procentpoint) end den maksimale marginalskat over et indkomstspænd på ca. 100000 SEK, fra 0.45 gange APW-indkomsten til ca. 0,85 gange APW-indkomsten, og igen fra ca. 1,8 til 1,83 gange APW-indkomsten.

Der er således al mulig grund til at interessere sig for den effektive marginalskat i begge lande, mest i Danmark, hvor den over et meget betydeligt indkomstspænd dækkende lave og mellemhøje indkomster ligger langt over den maksimale beskatning af den sidst tjente krone, der oven i købet er begrænset af et lovbestemt loft, det skrå skatteloft. Også i Sverige har enlige forsørgere med relativt lave arbejdsindkomster højere effektive marginalskatter end den højeste marginalbeskatning, der nås ved en indkomst på næsten 450000 SEK.

Set fra en arbejdsudbudssynsvinkel er høje effektive marginalskatter lige så skadelige som høje marginalskatter, hvorfor det kan undre, at der stort set ikke er politisk fokus på de høje, nogle gange næsten konfiskatorisk høje effektive marginalskatter, som gælder for børnefamilier, der bor til leje, benytter daginstitution til pasning af børnene og som har, hvad man kan kalde jævne indkomster.